

93009

930090

S

SUPERVISOR'S USE ONLY

TOP SCHOLAR

NEW ZEALAND QUALIFICATIONS AUTHORITY
MANA TOHU MĀTAURANGA O AOTEAROA

**QUALIFY FOR THE FUTURE WORLD
KIA NOHO TAKATŪ KI TŌ ĀMUA AO!**

Tick this box if
there is no writing
in this booklet

☐

Te Hiranga 2020 Te Reo Rangatira

9.30 a.m. Rāapa 25 o te Whiringa-ā-rangi 2020
Te wā: E toru hāora
Te Tāpeke: 24

Āta tirohia kia ōrite te Tau Ākonga i te pukapuka Whakauru ki te tau o runga ake i tēnei whārangi.

E RUA ngā wāhanga o tēnei whakamātautau. E RUA ngā Tūmahi mō ia wāhanga.

TE WĀHANGA TUATAHI: PĀNUI-TUHITUHI

TE WĀHANGA TUARUA: WHAKARONGO-KŌRERO

Whakautua ngā pātai KATOHA ki ngā wāhi wātea kua whakaritea.

Mēnā ka hiahia whārangi atu anō hei tuhituhi i ō whakautu, whakamahia ngā whārangi wātea kei muri o tēnei pukapuka.

Tirohia mehemea he tika te raupapa o ngā whārangi 2–20, mehemea hoki kāore he whārangi wātea.

ME HOATU E KOE TE PUKAPUKA NEI KI TE KAIWHAKAHAERE HEI TE MUTUNGA O TE WHAKAMĀTAUTAU.

HE KUPU WHAKATAKI

Tēnā koe kua uru mai nei ki te whakamātautau ā Te Hiranga mō tēnei tau 2020. He whakamātautau mā te tauira e ako ana i te reo Māori, ā, e mārama ana ki te whakamahi pūkenga reo torohū, pūkenga reo whakaputa hoki o ngā wāhanga katoa o te whakamātautau nei:

Me kaha mai te ākongā ki te:

- tātari, te arohaehae rānei i ngā kaupapa
- whakaputa whakaaro motuhake, whakaaro kē hoki
- whakatakoto taunakitanga
- kōtuitui i ngā mōhiotanga.

Nā reira:

- āta pānuihia ngā kōrero tohutohu i mua i te mahi
- kia kaha mai ki te whakaoti i ngā pātai katoa
- me reo Māori ngā whakautu katoa
- e rima meneti ki te āta pānui i te whakamātautau katoa.

Ko te reo kia tika, ko te reo kia rere, ko te reo kia Māori!

TE WĀHANGA TUATAHI: PĀNUI – TUHITUHI

TŪMAHI TUATAHI: HE PĀNUI (60 meneti)
Pānuihia te tuhinga nei: *He koha te utu*
Kātahi ka whakautua ngā pātai kua whakaritea.

TŪMAHI TUARUA: HE TUHITUHI (60 meneti)
Whiriwhirihia tētahi o ngā kaupapa hei tuhinga roa māu, ā, kia kaua e iti iho
i te **500 ngā kupu**.

TŪMAHI TUATAHI: HE PĀNUI

Ngā tohutohu

Pānuihia te tuhinga nei.

He koha te utu

Ki te hoki atu ki ngā kōrero rongonui mō Mataora rāua ko Niwareka he maha ngā akoranga e taea ana e te tangata te kapo. Ko ngā Toi tuku iho ērā, ko te kore whakaae a ō tātau tīpuna ki ngā mahi tūkino tērā. Ka kitea hoki i roto i tēnei pakiwaitara te hiranga o te tauutuutu, te mana hoki o te takoha ki a Ngāi Tāua. O nehe, onāiane, ā, haere ake nei.

Nā te mate kanehe o Mataora ki te kimi i tāna i tūkino ai, ki te rīpenetā ki a Niwareka mō tana mahi whakamanioro, ka tae tuatahi rā ki mua i te aroaro o te kaitiaki o te waharoa ki Rarohenga. Ko Kūwatawata te hēteri e aukatinga ai te **uakoau** e hiahia uru atu ana ki ngā tūwaewae puaroa o Rarohenga.

Nā tōna ngākau nui pea ki te tonono a Mataora, nā te rongo rānei i te tangi whakapāha o te waewae tapu nei ka whakaae a Kūwatawata kia kuhu atu a Mataora ki ngā kauhanga tapu o Rarohenga. Heoi, ko tāna heipūtanga ki runga ki a Mataora, kia whakahokia he momo koha hei utu i tō Kūwatawata whakaaetanga.

Mō te hunga kāore e mōhio ki tēnei pakiwaitara, kāore a Mataora i ū ki tō rāua whakataunga, ā nā tēnei ka whakataukītia ‘Tūtohu ahiahi, whakarere ahiahi’.

Ahakoia he whakakitenga nui tā Mataora mō te kore aro ki tō rāua whakatatūranga ko Kūwatawata, ko ngā whanonga o te tauutuutu, ko ngā whanonga o te tuku koha he tikanga, taketake o roto i ngā mātāpono o Ngāi Tāua. Ki te kore te tangata e ū ki ēnei tuku ihotanga ko te **māteatea**, ko te **poapoataunu** te kai a tō whare.

Ka hoki ngā mahara ki ngā kaupapa huhua, ngā huihuinga nui e kite ai tāua i te tauira o te tauutuutu, te manaaki tangata, ngā whakaaro nui o tēnā, o tēnā, nihowera mai, manuhiri mai. Ko tō te nihowera he atawhai nui ia ki te hunga ka whakaeke ki runga ki a rātau. E kore rawa hoki e tukua te manuhiri kia haere ana, āpānoa kia rite he hākari māna, ki ia tangata, taiohi mai, pēperekōu mai. Ki te kore e tika tō manaaki i tō manuhiri, kei kōrerotia koe, ā, kua mau tērā kōrero ki tō katoa.

Ko tō te manuhiri whakaaro nui, he tautoko i te kaupapa, te take i tū ai tēnei hui. Ahakoia kei pāmamao, ahakoia ngā huarere o te wā. Ka haere ia ka whakaeke ki runga marae. Kua tū ia hei māngai mō tōna whānau, ōna hapū ōna iwi hoki. Ka whakarangatirahia te kaupapa mā te tangi o te karanga, te rere o te kōrero, te oro rānei o te waiata kua tukuna katoatia e ia ki te kaupapa. Ka mutu, ko te tuku koha ā pūtea nei te otinga atu, he pūtea āwhina, ahakoia he iti, ahakoia he rahi: ‘Mā hea mai i tēnā?’

Ko ngā koha o te ao o nehe he kai tōrire, he kākahu matahiapo, he taonga kāmehameha. Koinei te āhua o ō tātau mātua tīpuna o aua wā, kāore he hua tō te hereni, ā, nō ēnei rau tau kua kitea te urunga mai o te mana o te pūnaha moni ki ngā kaupapa Māori. I aua wā kua kitea ngā kararehe kua taupūtia ki runga i ngā marae ātea i ngā wā o te whaikōrero. Ko ngā kākahu, ngā taonga rānei kua whakatakoto ki mua tonu i te paepae hei whakaatu i te mana o te waha kōrero, otirā tōna ope whakaeke. Kei pōhēhē te tangata inamata he tikanga whanokē

tēnei, heoi ka whiua te uruponamu ki mua i te aroaro o tēnei reanga. Ko tō te rerekētanga o te whare reta kikī ana i te moni, ki tō te patu parāoa, te meremere pounamu. Kua heke te mana o te koha onāiane? Kua mana nui ake rānei?

Nā te hou mai o ngā tikanga o Tauīwi ki roto i te ao Māori kua kitea ngā reanga kore mōhio, te hunga kāore i tipu i roto i ēnei akoranga e noho pōkaikaha nei i runga anō i te pōhēhē me te nukarau.

Ko te kino o te tāmitanga, ko te rawakore, ko te noho ki wāhi kē atu ētahi o ngā take e whakararu ana i aua hunga. Nā runga i te rerenga o Māori mai i ngā wāhi tipu ki ngā tāone tawhiti, kua moe ki tangata nō iwi kē, ā, kua mahue mai ngā tikanga ngā akoranga hoki a ōna mātua, a ōna tīpuna.

Anei anō he take hei iro ki te whakaaro: ki te kore te tamaiti e haere ki ngā tangihanga, ngā hui a te hapū, ngā mārena, ngā poukai ngā aha atu, ngā aha atu. Ka tipu ia, ka pakeke anō i roto i tōna ao, ko ngā āhuatanga ka kitea, ka rongohia, ka pā hoki ki a ia, ahakoa āhuatanga Māori, āhuatanga rāwaho rānei. Ka noho ērā āhuatanga hei mātāpono mō tōna oranga tonutanga. Nō reira, inā kāore ia e kite i ngā mahi tuku koha, inā kāore tētahi i whakaaro nui ki a ia, pēnā kāore ia i rau moni ki roto i te kohinga pūtea, he tika anō te kī atu he kūare, he matapiko rānei te tangata nei?

E kare mā, me pēhea tā tātau whakatikatika i ēnei o tātau kua roa nei e noho ana i roto i te pōnānā? Anei pea he kupu āwhina; tū atu, tū mai, mā te whakaatu ka kitea, mā te tohutohu ka rongohia, mā te tauira ka mārara. Kei tō te tangata anō āhua ka pēhea tōna tuku i ōna akoranga. Ahakoa te aha me tuku ēnei ako i runga anō i te hūmārie me te ngākau māhaki. Kāore e kore ko harakoa te whakautu a ētahi, ko te whakamā ko te riri rānei te whakautu a ētahi. Ko tō koha ki te ao, ki ō uri, ki ō hoa rānei, utua te kūare mā te ako. Kia kaha tātau te hunga matatau ki te whakaara ake i ngā akoranga a kui mā, a koro mā!

Kupu Hou

uakoau	he tangata nō wāhi kē, ehara i te ahikā
heipūtanga	he tono kua whakaritea i waenganui i ētahi tāngata
poapoataunu	he mea whakararu i te ngākau a te tangata, ko te whakamā
nukarau	he mahi tinihanga hei huna i te pono

Ngā tohutohu

Kimihia ngā rerenga kōrero ōrite, ki ēnei nō roto i te tuhinga.

1. Me aroha atu ia ki tōna hoa nāna anō ia i patu.

"Nā te mate kanehe o Mataora ki te
kimi i tāna i tūkinotia ai..." //

2. He kōrero kē i te ata, he kōrero kē i te pō.

"Tūtohu ahiahi, whakarere ahiahi." //

3. Waiho mā te whakamā e patu.

"...ko te māteatea, ko te poapoatauna te
kai a tō whare." //

4. Ahakoa he iti he māpihi pounamu.

"...ahakoa he iti, ahakoa he rahi: 'Mā hea
mai i tēnā?' "

5. Ka tuku tērā pātai ki tēnei hunga.

* ~~Anei anō he take hei iro ki te~~
whakaaaro... "Ka whina te urupounamu ki mua
i te aroaro o tēnei reanga." //

6. He kaupapa kua titia ki te rae.

"Anei anō he take hei iro ki te
whakaaaro." //

Ka pēhea tāu whakamārama i ngā rerenga kōrero e whai ake nei? Tuhia mai ōu ake whakaaro.

1. "Ki te kore te tangata e ū ki ēnei tuku ihotanga ko te māteatea, ko te poapoataunu te kai a tō whare."

Koia nā hei kai mā te tangata tē
whai, tē aro pū nei ki ngā tikanga takatake,
tuku iho a uki mō te koha. He poapoataunu
he whakamā te kai. //

2. "... te hunga kāre i tipu i roto i ēnei akoranga e noho pōkaikaha nei i runga anō i te pōhēhē me te nukarau."

Tērā ia a ngāi kūare e pōrahu nei ana
te whakaaro i te pōhēhē, tē ākona ai
ēnei tikanga ki te kāinga, ā, tē kite tau
ki te marae. //

3. "Kei tō te tangata anō āhua ka pēhea tōna tuku i ōna akoranga."

Kei tērā, kei tēnā tōna āhuahua ake,
tōna āhuahua whakaako. //

4. "Utua te kūare mā te ako."

Tamaiti ākona i te kāinga, tū ana ki te
Tama marae, tau ana! //

**E tika ana kia wātea mai te whārangi nei, ā, ka haere tonu
te whakamātautau i te whārangi e whai ake ana.**

TŪMAHI TUARUA: HE TUHITUHI

Ngā tohutohu

Whiriwhiria mai kia KOTAHI te kaupapa hei tuhinga ōkawa māu, ā, tuhia mai ōu ake whakaaro e pā ana ki taua kaupapa. Whāia ko ngā āhuatanga tuhituhi nei:

- te tika o te whakatakoto, te upoko, te tinana, te whakakao i ō kōrero
- te ngako, te matū o te kōrero te whakamōmona, te whakawhānui me te whakahāngai atu hoki i ōu ake whakaaro
- kia kaha ki te arohaehae, te whakapuaki whakaaro
- te whakauru mai i ngā whakataukī, i ngā kīwaha, i ngā rārangi waiata, haka rānei e hāngai ana ki tō kaupapa hei whakaniko i tāu tuhinga roa
- kia auaha te rautaki, kia Māori te wairua
- kua e iti iho i te **500 kupu**.

Anei ngā kaupapa tuhinga

1. Kua heke te mana o te koha onāiane? Kua mana nui ake rānei? Anei ngā whakapae.
2. Utua te kino mā te pai, nā reira e hia nei te utu o te pai? Arā, mō āhea te roa?
3. Ki te whakaako te tangata, he aha ngā mea hei whakaatu, ngā whakamārama hei tuku, ngā tohutohu rānei hei mātāpono mō tōna oranga tonutanga?
4. Me whai au i ēnei tapuwae hei whakaora i ngā tikanga o nehe.

Tuhia tāu tuhinga ōkawa mō te Tūmahi Tuarua ki konei.

Ko te kaupapa: 4

TĀ TE KAI-
AROMATAWAI
MAHI ANAKE

Whāia te taha tū.

Tērā a Tāne te hōkai nuku, te hōkai
rangi ki Tikitiki-orangi, ki Rang Raurora,
ki Tāwhirirangi, ki Rangiātea.

Ka riro rā te Uruuru Matua, te Uruuru
Rangi, te Uruuru Tawhito, ko Hukatai,
ko Rehutai. Ka heke ki te taha tū o
te rangi. He pūtangi te karere, he
tuhirangi te toher, koia rā ko Te
Whararā-o-te-rangi, ko Pūororangi e!

Poua, tiria ki a Tuānuku ko te
~~wānanga~~ wānanga ka heke, he tuhirangi
pīpī wherowhero ka mura Taeparangi.
Ka kura mai a Rangi, ka kura mai
a Papa, poua ki te whenua ko
Wharekura! Ko Wharekura! Ka irihia

ngā wānanga tārewa tū ki te
Tāpuhirangi, ki te Tikitiketanga-o-te-
uru-o-rangi, ki te Toi o Rua.

Hei te tahatā tū ka māhuta, hei
te tahatā tū ka tōrengi poutū
a Tamarangi ka hī, ka hā, ka
mauri ora e! //

Tēnei te ara a Tāne te takahi atu
nei, tēnei te ara e ora ai ngā
tikanga o nehe, ngā wānanga o nehe.

Koia nei ngā tapuwae a Tāne
te takahi atu nei. //

Tēnei mea te mātauranga, te atuātanga
tuku iho, nō mai anō, nō mai anō!
Nō tua rāno i a moko tangata, i
a Tuainuku, i a Tuairangi, i te kauhanga
riri i Te Paerangi. //

Ka piki rā a Tāne i Te Ara Tiatia ki
te tiki i ngā kete o te wāngawānanga
whakakohia rawa mai ki te whenua,
ka heru ko ngā whare wānanga.
Ko tā te kōrero; ko tā te Whare
Āhuru he whakanoa, ko tā te Whare
Maire he makutu, ko tā te Whare
Tū Tanā he tiaki, ko tā te Wharekera
he wānanga. Kei tēnā iwi ōna ake ingoa,
Kei ngā whare wānanga tawhito nei
ko te mutungā kē mai o te
tikanga Māori, heoi ko roa rawa
ēnei whare e kurupopo ana.
E kurupopo nei i te korenga o
Ngāi Māori e whakamahi i ōna
mātauranga. Ko purua kē tātou ki te
ako o mana kē, ko warua kētia e
tātou ngā akoranga nō tuauriuri,
whāioio. //

Nō ngā rā o uki ka takahia rā o
tātou tūpuna i te mata o te whenua,
ngā ara tauhito. I āianei mā te
Pākehā tātou e kawē.

Hei aha kē atu mā te mātauranga
Māori tātou e kawē, mā te kura
auraki kē, mā kura Pākehā kē, mā
whare wānanga Pākehā kē. //

Tātou ngā uri o te aumangea, ngā
raukura Aho Matua. E pōrahua ana
te whakaaro e hika, i te pōhēhē
kāhore ia nei tō Wharekura nō nā noa-
reia. Ko tā te hunga ako rō wharekura i
āianei he pōhēhē nui ki tōnā mana!
Ei he kupu whakaniko noa nō
te 'naikura'. Tihee ake ana ko
Taihiti! Ko Taiwāwā! //

Ko tā te Wharekura o uki, he wānanga.
Koia rā te whare o ngā tohanga karakia,
tohanga aha atu.

Nō reira e ngā raukura o te Aho
Matua, mā kē te tapu o tēnei whare
wānanga e kīia nei ko Wharekura,
wānangahia, raketia ngā pou o
tōna whare e tāmanā ai te kura-
huna. Tēnā whāia ngā tapuwae.
Koia nei te ara ki tua. Ko ngā //

TE WĀHANGA TUARUA: WHAKARONGO – KŌRERO

E RUA ngā tūmahi mō tēnei wāhanga:

TŪMAHI TUATORU: HE WHAKARONGO: *Te haerenga ki Murupara*
He whakarongo ki tētahi tautohetohe, me te tuhi hoki i ngā whakaaro matua, i ngā kiwaha me ngā whakataukī, whakatauākī rānei hei āwhina i a koe i roto i te Tūmahi Tuawhā.

TŪMAHI TUAWHĀ: HE KŌRERO: *Te haerenga ki Murupara*
(a) He whakaputa kōrero whakarāpopoto i te tautohetohe.
(e) He whakaputa kōrero e whakaae ana, e whakahē ana rānei i te kaupapa o te tautohetohe.
(i) He whakamahi i tētahi kiwaha me ngā whakataukī, whakatauākī rānei e RUA.

TŪMAHI TUATORU: HE WHAKARONGO – *Te haerenga ki Murupara*
He tautohetohe te āhua o tēnei mahi whakarongo.

Ngā tohutohu

1. Whakarongo ki te tautohetohe.
2. I a koe e whakarongo ana, whakarārangihia ngā kaupapa matua ki roto i te mahere whakaaro kua whakaritea.
3. Āta whakarongo ki ngā kiwaha kei roto i te tautohetohe nei, ā, tīkina kia RUA ngā kiwaha e mārama ana ki a koe.
4. Āta whakarongo hoki ki ngā whakataukī, whakatauākī, ā, tīkina kia RUA ngā tauira e mārama ana ki a koe.
5. E TORU ngā whakapāohotanga o te tautohetohe, ā, kia mutu te whakapāohotanga ka wātea mai te 15 meneti hei whakarite i āu kōrero whakaputa.
6. **Mutu ana te whakarite kōrero, hoatu tāu pukapuka whakamātautau me ngā pepa whakarite tuhinga ki te kaiwhakamātautau.**

Nā reira, kia areare mai ō taringa, anei te kōrero.

MAHERE WHAKAARO

Whakaaro matua	
<p>Taha whakaae <i>Para</i> Para</p> <p>~~Hei~~ te kore te kaitākoru e tae ki te pōhiti manuau taema.</p> <p>me terkeu koha e mana ai ngā tikanga o nehe</p> <p><u>tāututu</u></p> <p>Ki te kore e whakamāna i te manuhiri, ariā te whakamā.</p> <p>taka mai te kai i ngā rangi, tūhāhā</p>	<p>Taha whakahē <i>Māka</i> Māka</p> <p>tan hou ~~ki~~ te</p> <p>hei aha te utu mutu i te karawhiu me utu tonu?</p> <p>pōhēhē me kore e tuku koha ki te haukōinga.</p>
<p>Ngā kiwaha</p> <p>utu te kino ki te pai</p> <p>hāhā te tahua</p> <p>tākaia ngā ure ki te rau o te nōti</p> <p>tan ana te pūehu tan ana te āio.</p> <p>Kei te rangi i tō taha ~~paraoa~~ paraoa</p>	<p>Ngā whakataukī/whakatauākī</p> <p>e kore e ^{hoki} ~~hoki~~ i te wae wae tutaki ēngari mā te upoko pakarū.</p> <p>he manu hou ahau he pī ka reke</p> <p>mā ngā raho ka tū te ure</p>

TŪMAHI TUAWHĀ: HE KŌRERO

Ngā tohutohu

- (a) Ko tāu mahi he whakarite kōrero whakaputa, e whakarāpopoto ana i te tautohetohe.
- (e) Whakapuakina ōu ake whakaaro e **whakahē ana** / e **whakaae** ana rānei i te kaupapa o te tautohetohe nei.
- (i) Whakamāramahia mai te tikanga o tētahi o ngā kīwaha i rangona i te tautohetohe.
- (o) Whakamāramahia mai te tikanga o ngā whakataukī, whakatauākī e RUA, i rangona i te tautohetohe.
- (u) Kua e roa ake i te RIMA meneti mō tāu kōrero whakaputa.

Nā reira, kia kaha mai te:

- whakapuaki whakaaro whānui
- whakaraupapa tika i ō whakaaro
- whakaniko mā te kīwaha, whakataukī, whakatauākī, rangahau
- whakatakoto tika, otirā, whakahua tika i ō kupu.

Mā te kaiwhakahaere koe e hari ki tētahi atu rūma, hei hopu i ō kōrero. Kāore e āhei te hari pepa ki roto i tēnei rūma.

Tukuna tō reo kia rere, tō reo kia tika, tō reo kia Māori.

Te hopu i tō kōrero whakaputa

- (a) Ka heria koe e te kaiwhakahaere o te whakamātautau ki te rūma hopu reo.
- (e) **Kia RIMA meneti** te roa mō ngā whakaritenga e pā ana ki te hopu reo ā-rorohiko.
- (i) Mutu ana tō hopu i āu kōrero ki te rorohiko, me whakarongo koe ki tētahi wāhanga poto o taua kōrero kia mōhio mai koe nāu ake te reo kei runga.
- (o) Kua oti ngā mahi katoa.
- (u) Kia maumahara 15 meneti noa iho kei a koe hei whakarite i āu mahi.

Taha whakaae. //

E ~~tika~~ ~~ara~~ ara

Ko te kai a te rangatira he
kōrero, ko te mahi a te rangatira,
he ranga i tōna tira, ko te tohu a
te rangatira he manaaki. //

Parihaka 5th Nōema 1881

utua te kino ki te pai. //

Kiwaha: //

1 tau ara te puehu. //

Whakatauki: //

1 mā ngā raho ka tū te ure
2 - hāpai ō ki muri. //

2 e kore e hoki nā te wae wae
tubuki engari kē nā te ūpoko
pakarū. //

He whārangi tāpiri tēnei hei whakaoti i ō whakautu mēnā e hiahiatia ana.
Āta tuhia te tau o te pātai.

TĀ TE KAI-
AROMATAWAI
MAHI ANAKE

TAU PĀTAI

tapuwae a ōku tūpuna hei whakaora
i ōku tikanga, ko te hōkai nuku,
te hōkai rangi a Tāne ~~taka~~ hei
mea kukeime i āku ngā tikanga
o nehe i te niao o te rua
o Matariki. //

Koia rā taku pikinga ko Te Toi
Huarewa, ko Te Ara Tiatia.

Ko taku kōringa e toro nei
ki te aka matua hāunga te
aka tāepa. Kia whāta rā ēnei
tapuwae whātua ka whiti kehekehe
mai ko huanui, ko hua roa.

Hakea rā ō tātou tikanga o nehe
tē rāngona nuitia i ēnei rangi,
mā te hahū ake i a ia ka
māhuta
~~haka~~ mai i te taha tū o te
rangi. //

Hikihiki taku tapuwae

Rakaraka taku tapuwae

Te whetū ka hikoia, te Marawa
ka hānau,

Nanau ana te pō i a wai?

Whiti ana te rā i a au!

Tūpea! //